

'TO STAY OR NOT TO STAY'

De Tweede Kamer heeft in februari 2006 steun verleend aan de uitzending van ongeveer 1.200 Nederlandse militairen naar de zuidelijke provincie Uruzgan in Afghanistan. De totale kosten werden begroot op circa 380 miljoen euro, plus 7 miljoen euro in 2006 voor de begeleiding van wederopbouwprojecten door Provinciale Reconstructie Teams (PRT's). Doel van de operatie: het bevorderen van de stabiliteit en veiligheid in de provincie en het scheppen van voorwaarden voor de bestuurlijke en economische opbouw in Uruzgan. Werkwijze: divers, maar vooral met wederopbouw de 'hearts and minds' van de lokale bevolking winnen. De missie is met ingang van 1 augustus 2006 gestart voor een periode van twee jaar. Aflossing zou in 2008 moeten plaatsvinden.

Thans is het aantal militairen in Uruzgan uitgebreid naar zo'n 1.400. De kosten zijn in een jaar tijd opgelopen tot bijna 600 miljoen euro, het bedrag voor wederopbouwprojecten in Uruzgan is tot nu toe 14 miljoen euro. De uitgaven toe te rekenen aan de PRT's zullen in 2007 naar verwachting 11 miljoen euro gaan bedragen. Dat heeft minister van Defensie Van Middelkoop aan de Tweede Kamer geschreven na schriftelijke vragen over de overschrijding van de begroting voor Uruzgan. Verrassend? Nee. Eerdere missies hebben dat reeds aangetoond. Een goede krijgsmacht kost geld. Zo ook politieke ambities.

Het doel van de operatie is ongewijzigd. Het mandaat en de werkwijze gelijk, hoewel gevechtshandelingen door en met Nederlandse eenheden steeds nadrukkelijker op de voorgrond komen. Het seizoen van de Taliban, vechtende warlords en drugssyndicaten is weer begonnen. Zoals ieder jaar na de winter en tijdens de papaverooft.

Door de berichtgeving lijken aanvallen, zelfmoordaanslagen, boobytraps en gevechten aan de orde van de dag. Alsof de strijd meer verbeterd is, de frequentie wordt opgevoerd, waardoor bij tijd en wijlen het gevoel in de media ontstaat dat het bloed niet langer rustig, maar versneld, pulserend door de aderen stroomt. Er lijkt alleen maar te worden gevochten in plaats van dat er conform mandaat wordt opgebouwd.

Ook in de afgelopen maand waren het nieuws en de kranten er vol van. De zelfmoordaanval in Kabul op 17 juni met ruim 20 doden. *NRC.next* kopte op 19 juni: 'Het wordt nog erger – Gisteren sneuvelde de tweede Nederlandse militair in Afghanistan binnen vier dagen. De Taliban hebben zich verspreid'. 26 Juni meldde de krant dat de 'United Nations Assistance Mission Afghanistan' (UNAMA), de VN-missie in Afghanistan, onderzoek gaat doen naar het aantal burgerslachtoffers dat is gevallen bij zware gevechten rond de stad Chora in centraal-Uruzgan. Het aantal wordt geschat tussen de 30 en 70; het aantal gevallen Taliban-strijders op 50 tot 70. President Karzai uitte zware kritiek, dit keer op de actie van het bondgenootschap en de rol van de Nederlanders daarin. Niet onbegrijpelijk, gelet op de betrokkenheid van delen van zijn clan in Uruzgan en de toenemende druk van de Pashtun die een plek in het bestuur eisen en verder willen islamiseren.

Mediatechnisch is 'bad news' altijd 'good news'. Afghanistan komt dicht bij het Nederlandse bed (als dat al niet het geval was) doordat Nederlandse militairen gedurende deze opbouwmissie om het leven komen. Niet te vergeten de vele Afgaanse burgers: mannen, vrouwen, kinderen. De beelden worden zonder pardon, confronterend, via de media in de Nederlandse huiskamers gebracht. De realiteit is dat het wat met je doet, het doet pijn en stemt tot nadenken. Er zijn in deze geen winnaars.

Een aflosser voor 2008 heeft zich tot dusver niet gemeld. De Nederlandse werkwijze doet het goed en wordt als voorbeeld gebruikt door onder meer Canada en het Verenigd Koninkrijk. Zelfs de Amerikanen schijnen zich steeds meer te plooiën naar de 'Dutch approach', aldus de kranten. De NAVO heeft de Nederlandse regering inmiddels verzocht de Nederlandse bijdrage aan 'Taskforce Uruzgan' te verlengen. 'To stay or not to stay' is nu de hamvraag. Hoe daarop wordt besloten, is bij het ter perse gaan van dit nummer van de *Militaire Spectator* nog niet bekend. CDA-Kamerlid Van Gennip bevestigde echter eind mei in een interview dat de Nederlandse regering nog steeds de ambitie heeft om aan internationale vredesmissies mee te doen. Daarbij zou naast een militaire inspanning ook

een financiële verplichting horen. Zodoende is in het Coalitieakkoord afgesproken dat er 500 miljoen euro extra wordt uitgetrokken voor financiering van vredesoperaties en het oplossen van knelpunten bij Defensie. Wat op gespannen voet staat met de Hoofdlijnennotitie 2007, het document dat het defensiebeleid voor deze kabinetsperiode verwoordt. Daarin worden ingrijpende bezuinigingsmaatregelen aangekondigd waarmee 'het operationele vermogen van de krijgsmacht wordt aangetast', aldus *NRC.next* van 7 juni. Of gaan we nu wel voor doordachte kwaliteit?

Zoals altijd worden de daadwerkelijke financiële gevolgen van een operatie zichtbaar naarmate de operatie vordert. En lijkt de logistiek per definitie te worden onderschat. Strategische en 'in-theater' luchttransportmiddelen zijn schaars, zeker nu ook de Amerikanen besloten hebben een gedeelte van hun helikopters in Irak in te zetten. Rap slinkende voorraden, slijtage die eerder dan voorzien optreedt en een toenemend aantal reparaties zijn slechts enkele voorbeelden van de gevolgen van het (intensievere) gebruik van (wapen)systemen in andere klimaat-, terreinen niet in de laatste plaats operationele omstandigheden. De logistieke aanvoerlijnen zijn relatief lang en onbeschermd, en daardoor kwetsbaar. In de praktijk komt het voor dat een lading verdwijnt; lange lijnen zijn administratief complex om te beheren. Daarnaast is in Afghanistan corruptie aan de orde van de dag. De personele exploitatie van de operatie was al gestegen, de materiële exploitatie stijgt nu ook. Materieel is eerder afgeschreven dan voorzien, (vervroegde) investeringen zijn noodzakelijk. Het voortzettingsvermogen staat onder druk. Is dit dan nieuw? Eigenlijk niet: in onder meer Bosnië, Eritrea en Irak was hetzelfde aan de hand.

Politieke *commitments* aan missies als de 'Mission des Nations pour l'Organisation d'un Referendum au Sahara Occidental' (MINURSO) in Afrika, de 'NATO Response Forces' (NRF) 9 en 10 en de 'European Battle Group' 10 (EUBG) staan onverkort overeind, om nog maar niet te spreken van de EUBG's 11 tot en met 14, en dat allemaal in de komende vijf jaar. De Nederlandse politiek vindt Afrika een continent van belang. Het uitzenden van (individuele) militai-

ren naar Congo en Sudan getuigt hiervan. Minister Koenders zou Afrika graag nadrukkelijker op de agenda zien. Of Nederland daar grootschaliger gaat uitpakken is een politieke keuze.

Tot slot wordt Defensie geconfronteerd met de gevolgen van eerdere bezuinigingsronden naar aanleiding van het Strategisch Akkoord 2003 en de Hoofdlijnennotitie 2004 en de daarmee ingezette SAMSON-reorganisaties. Beleidsarm, dus weinig calorieën en nul procent vet. De arbeidsmarkt is krap, de vulling van de organisatie met (technisch) opgeleid personeel staat onder druk. Het Besturingsmodel is vernieuwd, maar nog niet volledig tot wasdom gekomen; oude communicatielijnen zijn niet altijd meer aanwezig en de nieuwe nog niet helemaal ontdekt. Bedrijfsvoering, procedures, regelgeving en cultuur zitten nog in het proces van 'verpaarsing'. En tijdens de verbouwing blijft de winkel gewoon open, met excuses voor het ongemak.

Het is terecht dat we ons afvragen hoe Nederland en de Nederlandse krijgsmacht in hun ambitiejasjes steken. Bevindt Nederland zich in een situatie van morele chantage, omdat vooraf niet is bedongen welk land Nederland aflost? Is een te grote broek aangetrokken of barsten we uit ons hemd? Het is een kwestie van perceptie. De krijgsmacht voert loyaal uit wat haar wordt opgedragen, maar heeft hiervoor een adequaat mandaat nodig. En de bijbehorende mensen, middelen, mogelijkheden en steun.

In Nederland gaat de discussie over het verlengen van de Nederlandse bijdrage aan 'Taskforce Uruzgan' onverkort door. De publieke en politieke meningen zijn verdeeld. Vitale belangen staan niet op het spel maar de kwestie is wel van levensbelang. Crises zijn nu eenmaal niet in mathematische vergelijkingen en emotionele kosten-batenanalyses te vangen. Feit is dat de politiek wikt, weegt en beschikt. Het huidige politieke ambitieniveau versus beschikbare financiën versus gebruik en slijtage van materieel én personeel vraagt echter om herschikking van prioriteiten en capaciteiten. Een écht nieuwe Staat van Defensie. Rest ons de Nederlandse regering wijsheid toe te wensen bij het besluit over 'to stay or not to stay'.